

Mit kell tudni az Egyenlő Bánásmód Hatóságról?

A HATÓSÁG FELADATA:

Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése esetén a jogaiban sértett fél kérelmére, vagy a törvényben meghatározott esetekben hivatalból lefolytatja a hatósági eljárást annak megállapítása érdekében, hogy történt-e hátrányos megkülönböztetés.

Kérelem alapján vizsgálatot folytat, hogy az arra kötelezett munkáltatók elfogadtak-e esélyegyenlőségi tervet. Ha az arra kötelezett munkáltató elmulasztotta az esélyegyenlőségi terv elfogadását, a hatóság felszólítja a mulasztás pótlására és szankcióval sújthatja.

Közérdekű igényérvényesítés joga alapján pert indíthat a jogaiiban sértett személyek és csoportok védelmében.

A hatóság továbbá **véleményezi** az egyenlő bánásmódot érintő jogszabályok az állami irányítás egyéb jogi eszközei és jelentése tervezeteit, javaslatot tesz kormányzati döntésekre, jogi szabályozásra. Rendszeresen tájékoztatja a közvéleményt és a Kormányt az egyenlő bánásmód érvényesülésével kapcsolatos helyzetről, tájékoztatja az érintetteket az igényérvényesítés lehetőségeiről. Közreműködik azoknak a jelentéseknek az elkészítésében, melyeket az egyenlő bánásmód hazai érvényesülésével kapcsolatban nemzetközi szervezetek részére kell megküldeni.

Feladatai ellátása során együttműködik az Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testülettel, az érintett társadalmi és érdekképviseleti szervekkel, valamint az állami szervekkel.

A TANÁCSADÓ TESTÜLETRŐL

A Testület 6 főből áll, akiket az igazságügyi és rendészeti miniszter és a társadalmi esélyegyenlőség előmozdításáért felelős miniszter javaslatára a miniszterelnök nevez ki. A javaslatot megelőzi az emberi jogok és az egyenlő bánásmód érvényesítése területén működő társadalmi és civil- szervezetekkel való konzultáció. A Testület véleményezi mindazokat a jogszabályokat, előterjesztéseket, amelyek az egyenlő bánásmód érvényesülésével kapcsolatosak, javaslatot tehet jogszabályok megalkotására vagy módosítására, jelentős szerepe van a közvélemény tájékoztatásában. Egyetértése szükséges a hatóság által nemzetközi szervezeteknek készülő jelentések elfogadásához, együttműködik a hatóság tevékenységéről szóló, a Kormány elé terjesztendő éves jelentés elkészítésében.

MIKOR SÉRÜL AZ EGYENLŐ BÁNÁSMÓD KÖVETELMÉNYE?

Mikor beszélünk közvetlen hátrányos megkülönböztetésről? Ha valakit, vagy valamely csoportot az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvényben felsorolt tulajdonságai miatt kedvezőtlenebb bánásmód-

ban részesítenek mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport részesül, részesült, vagy részesülne. A törvény 20 olyan tulajdonságot sorol fel, melyek az egyéb feltételek meg- léte esetén megalapozhatják a hatóság eljárását.

Ezek a védett tulajdonságok:

nem, faji hovatartozás, bőrszín, nemzetiség, nemzeti, vagy etnikai kisebbséghez való tartozás, anyanyelv, fogyatékoság, egészségi állapot, vallási vagy világnézeti meggyőződés, politikai vagy más vélemény, családi állapot, anyaság (terhesség) vagy apaság, szexuális irányultság, nemi identitás, életkor, társadalmi származás, vagyoni helyzet, foglalkoztatási jogviszonyának vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyának részmunkaidős jellege, illetve határozott időtartama, érdekképviselethez való tartozása, egyéb helyzete, tulajdonsága vagy jellemzője.

Mikor beszélünk közvetett hátrányos megkülönböztetésről?

Ilyen megkülönböztetésnek minősül, ha valamely intézkedés látszólag semleges, tehát megfelel az egyenlő bánásmód követelményének, de a fenti tulajdonságokkal rendelkező személyt vagy csoportot lényegesen nagyobb arányban hoz hátrányos helyzetbe, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy, vagy csoport volt, van vagy lenne.

Mi a zaklatás?

A fenti tulajdonságokkal összefüggő, emberi méltóságot sértő szexuális vagy egyéb természetű magatartás, melynek az a célja, vagy a hatása, hogy valamely személlyel szemben megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegényítő vagy támadó környezet alakuljon ki.

Mi a jogellenes elkülönítés?

Amikor valamely rendelkezéssel a fenti tulajdonságai alapján egyes személyeket vagy személyek csoportját a velük összehasonlítható helyzetben lévő személyektől vagy személyek csoportjától anélkül, hogy azt törvény kifejezetten megengedné-, elkülönítenek. Leggyakrabban hazánkban a cigány tanulók elkülönített oktatása valósít meg jogellenes elkülönítést, de természetesen más védett tulajdonsággal rendelkezők különböző élethelyzetben történő jogellenes elkülönítése másoktól is megvalósíthatja ezt a magatartást.

Milyen cselekmény a megtorlás?

A megtorlás az egyenlő bánásmód megsértése miatt fellépő, eljárást indító vagy abban közreműködő személynek (pl. a kérelmezőnek, vagy a tanunak) jogsérelem okozása, vagy ezzel való fenyegetés.

A törvény külön kiemeli azokat a területeket, ahol a leggyakrabban előfordul az egyenlő bánásmód megsértése így a foglalkoztatás, lakhatás, szociális és egészségügyi ellátás, oktatás, képzés, árúk és szolgáltatások igénybe vétele. Külön meghatározza azokat a jogviszonyokat, melyekben az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülnie kell.

MIK ÉS KIVEL SZEMBEN KEZDEMÉNYEZHETIK A HATÓSÁG ELJÁRÁSÁT?

Ki a kezdeményező?

Fő szabályként a sérelmet szenvedett természetes vagy jogi személy, jogi személyiség nélküli szervezet a hatósághoz intézett kére-

lemmel, de az eljárást kezdeményezheti az országgyűlési biztos vagy az ügyész is.

A társadalmi és érdekképviseleti szervezet egyes védett tulajdonsággal rendelkező, (p. vallási meggyőződés, fogyatékoság, szexuális irányultság, faji vagy etnikai kisebbséghez való tartozás) nagyobb csoport érdekében (pl. szakszervezet a tagjai érdekében) jogsértés vagy annak közvetlen veszélye esetén a hatóság előtt eljárást indíthat.

Hivatalból is eljárhat a hatóság, ha észleli az egyenlő bánásmód követelményének megsértését:

- ✓ a magyar állam,
- ✓ helyi és kisebbségi önkormányzatok, ezek szervei,
- ✓ hatósági jogkört gyakorló szervezetek,
- ✓ a fegyveres erők és a rendvédelmi szervek ellen.

Kikkel szemben lehet eljárni?

A törvény felsorolja azokat a szervezeteket, melyek minden jogviszonyukban kötelesek megtartani az egyenlő bánásmód követelményét és **amelyekkel szemben az eljárást meg lehet indítani.**

Ezek: *állami, önkormányzati szervezetek, fegyveres erők, rendvédelmi szervek, közszolgáltatók, oktatási, szociális, gyermekvédelmi, művelődési, egészségügyi szolgáltatást nyújtó intézmények, önkéntes biztosítópénztárak, magán nyugdíj-pénztárak, a pártok és minden egyéb költségvetési szerv.*

A felsoroltakon kívül a **magánszféra** meghatározott jogviszonyai során is érvényesülnie kell az egyenlő bánásmód követelményének, így:

- ✓ foglalkoztatási jogviszonyban a munkáltató,
- ✓ az állami támogatás felhasználása során a támogatásban részesülő egyéni és társas vállalkozások,
- ✓ nyilvános üzleti forgalmat bonyolító áruforgalmazók, vagy szolgáltatók,
- ✓ előre meg nem határozott személyek számára szerződés-kötésre ajánlatot tevő vagy ajánlatot kérő személy az adott jogviszony tekintetében.

Kivételt képeznek: a családjogi, hozzátartozók közötti, egyházi jogi személyek hitéleti tevékenységgel közvetlenül összefüggő jogviszonyok, társadalmi szervezetek, jogi személyek és más szervezetek tagjai közötti, a tagsággal összefüggő jogviszonyok, mert ezekben a hatóság nem járhat el.

MIT KELL TARTALMAZNIA A KÉRELEMNEK?

A sérelmet szenvedett félnek a hatóságnál írásban benyújtott vagy jegyzőkönyvbe mondott kérelmében **valószínűsítienie kell, hogy őt hátrány érte, milyen jogviszonyban, és azt, hogy ténylegesen, vagy a jogsértő feltételezése szerint rendelkezik a törvényben felsorolt valamely tulajdonsággal**, tehát az általa megjelölt hátrányos megkülönböztetés, vagy az egyenlő bánásmód megsér-

tését jelentő magatartás valamely meglévő, vagy a jogsértő által feltelezett tulajdonsága miatt következett be. (például: hátrány, hogy nem engedték be egy nyilvános rendezvényre, mégpedig fogyatékosága, roma származása, életkora vagy más tulajdonsága miatt.) A közérdekű igényérvényesítés esetén azt kell valószínűsíteni, hogy a hátrány közvetlen veszélye fenyeget. Az ügy sikeres felderítése érdekében a kérelmező megjelöli, illetve csatolja a rendelkezésre álló bizonyítékokat (tanú, okiratok, más dokumentumok).

A hatósági eljárás során az **eljárás alá vont személynek, szervezetnek** kell bizonyítania, hogy

a) a jogsérelmet szenvedett fél vagy a közérdekű igényérvényesítésre jogosult által valószínűsített körülmények nem állnak fenn, vagy

b) az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, illetve az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani.

Az eljárás illetékmentes.

HOGYAN ZAJLIK AZ ELJÁRÁS?

Ha a hatóság megállapítja hatáskörét az ügyben, főszabályként tárgyalás keretében tisztázza a tényállást. A tárgyalást a kérelmező lakóhelye szerinti önkormányzatnál tartja a hatóság, kivéve, ha maga az önkormányzat vagy intézménye követte el a jogsértést.

A tárgyalás mindazoknak a személyes jelenlétében történik, akiknek nyilatkozata a hatóság szerint a tényállás felderítéséhez szükséges, de mód van arra is, hogy a kérelmezőt külön hallgassa meg a hatóság. Az érintett személyek (tanúk) kérelmére adataikat a hatóság zártan kezeli, ennek különösen foglalkoztatási diszkrimináció esetén van jelentősége, amikor a tanúk az eljárás alá vont munkáltató alkalmazottai.

MILYEN DÖNTÉSEKET HOZHAT A HATÓSÁG?

Amennyiben az eljárás során bebizonyosodik, hogy az egyenlő bánásmód követelményét megsértették, a hatóság:

- ✓ elrendelheti a jogsértő állapot megszüntetését,
- ✓ megtilthatja a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsítását,
- ✓ nyilvánosságra hozhatja a jogsértést megállapító határozatát,
- ✓ 50 ezertől 6 millió forintig terjedő bírságot szabhat ki,
- ✓ dönt az eljárási költségről, melyet a jogsértő fél köteles viselni.

Amennyiben azt állapítja meg, hogy az egyenlő bánásmód követelménye nem sérült, a kérelmet elutasítja, vagy az eljárást megszünteti, a kérelmezőt rosszhiszeműsége esetén az eljárási költségekben marasztalja.

MILYEN JOGAI VANNAK AZ ELJÁRÁSBAN A TÁRSADALMI- ÉS ÉRDEKKÉPVISELETI SZERVEKNEK?

Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt indult eljárásokban a sérelmet szenvedett fél írásbeli meghatalmazása alapján a képvisleti jogosultságát alapszabállyal vagy alapító okirat-

tal igazoló társadalmi vagy érdekképviselési-szervek képviselőként járhatnak el. Ugyancsak megilletik a szervezeteket az ún. ügyféljogok (értesítés, iratbetekintés, nyilatkozattétel joga).

E szervezetek – közérdekű igényérvényesítés keretében – az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt bíróság előtt személyiségi jogi pert, valamint munkaügyi pert indíthatnak.

VAN-E JOGORVOSLAT A HATÓSÁG HATÁROZATÁVAL SZEMBEN?

Közigazgatási eljárás keretében fellebbezésre nincs lehetőség, a határozat ellen bírósági felülvizsgálatnak van helye, mely a Fővárosi Bíróság hatáskörébe és kizárólagos illetékességébe tartozik.

Fontos tudni

hogy a hatóság határozatának objektív mérlegelésen kell alapulnia, mindig bizonyítottnak kell lennie annak, hogy a sérelmezett hátrány közvetlen összefüggésben van a kérelmező valamely, a törvényben meghatározott tulajdonságával.

A törvény kimondja azt is, hogy

✓ Az olyan magatartás, intézkedés, feltétel, mulasztás, utasítás vagy gyakorlat nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét,

a) amely a hátrányt szenvedő fél alapvető jogát másik alapvető jog érvényesülése érdekében, elkerülhetetlen esetben korlátozza, feltéve, hogy a korlátozás a cél elérésére alkalmas és azzal arányos.

b) amelynek a fentiek szerinti rendelkezés hatálya alá nem tartozó esetekben tárgyilagossá mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő, ésszerű indoka van.

Abban az esetben, ha a kérelmezővel szemben faji hovatartozása, bőrszíne, nemzetisége vagy nemzeti/etnikai kisebbséghez tartozása miatt sérül az egyenlő bánásmód követelménye, továbbá a jogellenes elkülönítés esetében a fenti kimentési lehetőségeket tartalmazó rendelkezéseket nem lehet alkalmazni.

✓ **nem jelenti továbbá az egyenlő bánásmód követelményének megsértését az olyan rendelkezés, amely valamely társadalmi csoport esélyegyenlőtlenségének felszámolására irányul.** (előnyben részesítés) Ennek azonban törvényen vagy törvényi felhatalmazás alapján kiadott kormányrendeleten, illetve kollektív szerződésen kell alapulnia, és határozott időre vagy határozott feltétel bekövetkeztéig szólhat.

Fel kell hívni a figyelmet arra is

hogy az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt nem csak az Egyenlő Bánásmód Hatóság folytathat le eljárást.

Számos ágazati törvény ad hatáskört más közigazgatási szerveknek, pl. munkavédelmi felügyelőség, fogyasztóvédelmi felügyelőség, szabálysértési hatóság, melyek speciális jogkövetkezményeket is alkalmazhatnak jogsérelem esetén.

Ha az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt a jogsérelmet szenvedett fél vagy a közérdekű igényérvényesítésre jogosult bíróság előtt eljárást indított, a hatóságnak az ügy jogerős elbírálásáig fel kell függesztenie az előtte is megindított eljárást. A bíróság határozatának kézhezvételét követően – ugyanazon törvénysértés esetén –, a bíróság döntésével azonos tartalmú döntést hoz.

„A bárhol elkövetett igazságtalanság mindenhol az igazság létét veszélyezteti”

Martin Luther King

Egyenlő Bánásmód Hatóság

A hatóság elérhetősége:

Levél cím: 1024 Budapest, Margit krt. 85.

Telefón: (+36-1) 336-7843 • fax: (+36-1) 336 - 7445

E-mail: ebh@egyenlobanasmod.hu

Honlap: www.egyenlobanasmod.hu